

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

BAŞTA KIZ ÇOCUKLARI OLMAK ÜZERE GENÇLERİN BİLİM, TEKNOLOJİ, MATEMATİK VE MÜHENDİSLİK ALANLARINA YÖNLENDİRİLMESİ KONULU ALT KOMİSYONU

TUTANAKLARI

4 Mart 2020 Çarşamba

KONU

- Limak Vakfı ve Limak Yatırım Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Özdemir Kışlalı'nın Türkiye'nin Mühendis Kızları Projesi ve Limak Holdingin bilim ve teknoloji alanında yürüttüğü çalışmalar hakkında sunumu

-KOSGEB Teknoloji, Yenilik ve Yerlileştirme Dairesi Başkanı Ahmet Dursunoğlu'nun KOSGEB'in bilim ve teknoloji alanındaki teşvikleri hakkında sunumu

4 Mart 2020 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.01

BAŞKAN: Derya BAKBAK (Gaziantep)

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Komisyon üyelerimiz, değerli misafirlerimiz, basınımızın değerli mensupları; toplantı yeter sayımız vardır.

Başta Kız Çocukları Olmak Üzere Gençlerin Bilim, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik Alanlarına Yönlendirilmesi Komisyonumuzun 19’uncu toplantısını açıyorum, hepiniz hoş geldiniz.

Bugün çok değerli iki sunumumuz var. İkisi de Komisyonumuz alanında çalışmalar yapan önemli sunumlar. Bunlardan bir tanesi kızlarımızın öğrenim hayatları boyunca STEM alanlarını tanımaları ve o konudaki çalışmaları görmesi, o konularda tecrübe kazanmasıyla ilgili çalışmalar yapan bir alan. İkincisi de yine girişimcilerimizin bilim, teknoloji alanında sağlanan sanayi teşviklerinin nasıl fayda sağlayacağı alanında yapılan çalışmalar.

Bildiğiniz üzere kız çocuklarımızla ilgili genel bir algıyı değiştirme çabası da var aslında bizim Komisyonumuzun içerisinde. Sadece hemşirelik alanı yahut öğretmenlik alanı olmadığını; kızlarımızın bilim alanında, teknoloji alanında, uzay alanında ve laboratuvar çalışmalarında çok önemli çalışmalara imza atabilecekleri...Bugün Antarktika Bilim Üssüne giden kızlarımız, Silikon Vadisinde çalışan kızlarımız, kadınlarımız bulunmakta ve bu alanda da çok başarılı gençlerimizin yetiştirileceğini biliyoruz.

Bu konuda bizimle aynı yaklaşımı sergileyen ve örnek projelere imza atan Limak Yatırım, Limak Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Özdemir Kışlalı’nın sunumlarını dinleyeceğiz bugün ve Ebru Özdemir Kışlalı hem alt komisyonumuzla ilgili yatırımlara imza atan bir şirketin yönetim kurulu başkanı hem de bulunduğu yer ve çalışmaları ülkemizdeki kadınlarımıza rol model olan bir iş kadınıdır. Kendisini Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında ağırlamaktan duyduğumuz onur ve gururu dile getirmek istiyorum. Ebru Hanım’ı hem tutanaklara geçmek üzere bizlere kızlarının tecrübelerini aktarması hem de “Türkiye’nin Mühendis Kızları” başta olmak üzere bilim ve teknoloji alanında yürüttükleri çalışmalar hakkında bilgi almak için davet ettik.

Değerli konuklarımız, bu haftaki ikinci konuşumuz ise ülkemizde girişimcilerimize önemli katkılar sağlayan KOSGEB’den Teknoloji ve Yenilik Destekleri Dairesi Başkanı Ahmet Dursunoğlu ve AR-GE Yenilik Hizmetleri Destekleri Müdürü Zeynep Çolakoğlu, KOSGEB’in bilim, teknoloji alanındaki teşvikleri hakkında bizleri bilgilendirecek. Kendilerine de geldikleri için teşekkür etmek istiyorum.

İlk konuşmacımız olarak Sayın Dursunoğlu’nu buyurun, dinliyoruz.

KOSGEB TEKNOLOJİ, YENİLİK VE YERLİLEŞTİRME DAİRESİ BAŞKANI AHMET DURSUNOĞLU – Çok kıymetli Komisyon Başkanım, Komisyon üyelerimiz, kıymetli vekillerimiz, değerli hazırım; öncelikle hepinizi şahsım ve kurumum KOSGEB adına saygıyla selamlıyorum. Böyle bir toplantı da size bilgi veriyor olmaktan da mutluluk duyuyoruz.

AR-GE Yenilik Hizmetleri Destekleri Müdürümüz Zeynep Hanımla birlikte buradayız. Size kısaca KOSGEB’in KOBİ’lere ve girişimcilere sunduğu destekleri özetlemek istiyorum. Özellikle teknoloji alanındaki desteklere biraz odaklanmak istiyorum müsaade ederseniz.

Öncelikle, KOBİ nedir ve KOSGEB ne iş yapıyor, neden kuruldu? Bununla ilgili birkaç bilgi paylaşmak isterim. KOBİ’lerle ilgili bir tanımımız var bizim, yönetmeliğimiz var. Buna göre 250’den daha az personel çalıştıran ve yıllık bilanço toplamı veya net satış hasılatı 125 milyon Türk lirasının altında olan ticari faaliyetle uğraşan, üretim faaliyetiyle uğraşan işletmelere biz “KOBİ” diyoruz. Üç

ayrılıyor aslında mikro, küçük ve orta, kendi içerisinde de bir üçlü gruplandırma var ve Türkiye’de 3 milyon 400 bin adet KOBİ var, TÜİK verilerine göre. KOSGEB, bu 3 milyon 400 bin adet KOBİ’ye hizmet vermek üzere 1990 yılında 3624 sayılı yasayla kurulmuş bir kamu kurumu. Özellikle imalat sanayiye desteklemek üzere kurulmuş olan bir kurumken 2009 yılında kanunda yapılan değişiklikle KOSGEB hizmet sektörünü de kapsar, hizmet sektörünü de destekler hâle geldi. Böylece yedek kitlemiz tamamen KOBİ’lerin 3 milyon 400 bin KOBİ’ye ulaşacak şekilde ulaştı. Burada desteklediğimiz sektörleri görüyoruz. Sanayi sektöründen; madencilik, imalat, enerji; hizmet ve ticaret alanından işe işte gördüğümüz inşaat, ticaret, ulaştırma, turizm, bilgi işlem, mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler, idari ve destek hizmetleri yer alıyor.

Peki, biz, bu hizmetleri bu kadar KOBİ’ye nasıl sunuyoruz? Teşkilatımız hakkında da kısa bilgi vermek istiyorum. 81 ilde KOSGEB var İl Müdürlüğü olarak. Hatta bazı illerde birkaç tane müdürlüğümüz var, özellikle İstanbul’da, Ankara’da, İzmir’de, Bursa’da birden çok müdürlüğümüz var. 22 üniversiteyle birlikte açmış ve işletmekte olduğumuz Teknoloji Geliştirme Merkezlerimiz var ki kamu eliyle, teknoloji geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi bizim TEKMER’lerimizle başlamıştır 1990 yılında. Yine, 109 üniversiteyle de AR-GE İnovasyon ve İş Birliği Protokolü’ümüz bulunuyor. Bu protokollerimiz kapsamında bize sunulan AR-GE projelerini üniversite hocalarımızla birlikte akademik destek olarak kendilerinden değerlendirme imkânı buluyoruz.

Şimdi, destek alanlarımızın şöyle üzerinden geçmek istiyorum, toplam 11 kalem destek var, çok sıkmadan bir iki cümle söylemek istiyorum, en sonda da bu 11 tanenin birkaç tanesine odaklanmak istiyorum müsaadenizle.

Bizim, İşletme Geliştirme Destek Programı’mız belki de en eski destek programlarımızdan bir tanesi. Proje esaslı bir program değil, bu programın içerisinde KOBİ’lerin ihtiyacı olabilecek örnek veriyorum; fuara katılım gibi, nitelikli bir personelin istihdamı gibi veya o anda ihtiyacı olmuş bir test, analiz kalibrasyon, bir sertifikasyon ihtiyacının giderilmesiyle ilgili son derece bürokrasiden arındırılmış basit bir prosedürle bize başvurup destek alabileceği bir program. Örnek veriyorum; ihracat yapmak isteyen bir KOBİ’miz herhangi bir kalite sertifikasyonu veya bir hedef pazarla ilgili bir sertifikaya ihtiyacı var, bununla ilgili maliyet çalışmasını yapıyor, bize başvuruyor, biz de kendisinin burada yapacağı giderlere destek olmaya çalışıyoruz. Bu, bizim, genel bir programımız, hemen hemen bütün KOBİ’lerimiz bu programdan yararlanıyor.

İkinci aşamadaki gördüğümüz İş Birliği Destek Programı’mız ise KOBİ’lerimizin birlikte iş yapma kültürünü artırmak adına yürürlüğe koyduğumuz bir program. Bu program kapsamında ortak tesis kurabiliyorlar, ortak lojistik faaliyetlerinde bulunabiliyorlar veya ortak satış pazarlama, ortak ihracat gibi birçok projeyi İş Birliği Destek Programı altında bize sunabiliyor KOBİ’lerimiz.

Geçiyorum yine, bunlar, biraz hedef kitlemizle işte “girişimci start-up” lardan öte biraz daha böyle yol almış KOBİ’lerin, daha fazla kendini geliştirmesi, büyümesi için verdiğimiz desteklerden aslında.

Diğer bir desteğimiz, Girişimcilik Destek Programı. Bu programımız kapsamında da iş kurmak isteyen girişimcileri destekliyoruz yani “Ben bir yerde çalışan olmak istemiyorum, benim mesleğim var veya işte şu konuda bir bilgi birikimim, tecrübem var, bunu, bir KOBİ kurarak bu faaliyetimi yerine getirmek istiyorum, bu iş fikrimi hayata geçirmek istiyorum.” diyen kişilere burada imkân sağlanıyor. Önce kendilerine bir eğitim veriyoruz, girişimcilik eğitimi. Bu eğitimi aldıktan sonra da geleneksel bir girişimci ise 60 bin liraya kadar ama imalat yapan ve teknoloji seviyesi yüksek bir girişimci ise 370 bin liraya kadar personel, makine, teçhizat gibi bazı giderlerine destek sağlama şansımız var. Özellikle, burada, teknoloji seviyesi yüksek bu OECD’nin bir sıralaması var, biliniyor, herkes biliyor. Orada yüksek teknoloji, orta yüksek teknoloji, orta düşük teknoloji gibi bir klasifikasyon var. Orada yüksek teknolojiye burada pozitif ayrımcılık uyguluyoruz.

Diğer bir programımız, KOBİ Gel KOBİ Gelişim Destek Programı. Yine bu da KOBİ'lerimizin kurumsal kapasitelerini artırmaları, çağın gereklerine uyum sağlamaları açısından sunacakları projelerin desteklediği çağrı esaslı bir program. 1 milyon liraya kadar bir destek miktarımız söz konusu. Bunun bir kısmı, 300 bine kadarı hibe, 700 bin artı üzerine geri ödemeli şeklinde bir destek kullanımı söz konusu olabiliyor. Çağrı esaslı olduğu için şu anda kapalı. En son 2019 yılında dijitalleşmeyle ilgili bir çağrıya çıkmıştık. KOBİ'lerimizin proseslerini dijitalleştirilmesi için, dijital teknoloji proseslerini "akuple" etmesi için gerekli teknolojileri satın aldıklarında desteklediğimiz bir program oldu bu.

Sayın Komisyon Başkanımız ve üyelerimiz, yine, bir destek programımız: Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı. Bu program kapsamında, aslında, biz KOBİ'lerin farklı finansman kaynaklarından yararlanmasını sağlamaya çalışıyoruz çünkü bir KOBİ yatırım yapacak veya işletme sermayesi ihtiyacı var, maalesef ülkemizde, önünde çok fazla alternatif yok. Gidip bankadan kredi çekmesi gerekiyor, varsa o alanda bir devlet desteği, onu alması gerekiyor. Dördüncü, beşinci alternatif dediğiniz... Örnek veriyorum: Sermaye piyasasından pay alması gibi bir durum söz konusu olamıyordu. Sonra, "gelişen işletmeler piyasası" diye bir ikincil piyasa açıldı, biliyorsunuz. Bu piyasada eğer ortak bulmak isterse, hisse ihraç etmek isterse ve oradan öz kaynak temin etmek isterse, biz bu faaliyetine 500 bin liraya kadar, bu giderlerini kapsamak üzere destek olabiliyoruz çünkü bu masraflı bir iş. Bağımsız değerlendirici raporları lazım, borsaya "kote" olması lazım gibi birçok gider var ki KOBİ'ler bunların altından kalkmakta zorlanıyor ve bu alanda finansmana ulaşmakta zorlanıyorlar. Onun için bu bizim de kıymet verdiğimiz desteklerden bir tanesi.

Yurt Dışı Pazar Destek Programı, 2019 sonunda uygulamaya aldığımız bir program. Burada da hiç ihracat yapmamış bir imalatçı işletmeye ya da son cari yıl içerisinde ihracat yapmış bir hizmet sektöründeki işletmeye, bir şekilde 300 bin liralık bir bütçeyle, bir dış ticaret departmanı kurmaya, personel istihdam etmeye, yurt dışı fuarlara katılmaya, yabancı dilde doküman bastırmaya, yabancı dilde tanıtım yapmaya veya yabancı ticaret portallarına, yerli ticaret portallarına üye olmaya, orada kendisini podyuma çıkarmaya teşvik ediyoruz, bu destek programımızla. Şu anda başarıyla giden bir programımız ve destekleme oranımız yüzde 100, giderin yüzde 70'ini hibe ediyoruz, yüzde 30'unu da geri ödemeli olarak işletmeye borç olarak veriyoruz. Proje bittikten sonra ödemeye başlıyor.

Sayın Komisyon Başkanımız, değerli Komisyon üyelerimiz, değerli hazırım; şu ana kadar anlatmış olduğum destekler aslında, biraz, bugünün konusu dışında KOSGEB hakkında size vermek istediğim bilgilerdi. Asıl bugünü ve gündemi ilgilendiren desteklerimiz aslında, biraz, bu slaytlarımızda yer alıyor. Bunlardan bir tanesi AR-GE İnovasyon Destek Programımız bunun detayına ineceğim için burada çok anlatmıyorum, geçiyorum.

Diğeri, yine, TEKMER Destek Programımız. Bu da teknoloji merkezinin kısaltılmışı aslında TEKMER dediğimiz kısaltma. Bunun da şimdi detaylarına ineceğim.

Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı adı altında uyguladığımız bir program, bu çok özel bir program, vereceğim bilgilerin de sizin ilginizi çekeceğini açıkçası tahmin ediyorum.

Yine, KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı ve Stratejik Ürün Destek Programı, bizim önem verdiğimiz teknolojiyi hep öne çıkaran programlar.

Şimdi müsaadenizle, AR-GE Programımızdan bahsetmek istiyorum. AR-GE Programımız aslında, fikri olan bir KOBİ'nin ya da girişimcinin bu fikri projeye döküp bize sunmasıyla başlıyor. Eğer biraz önce de söyledim, bizim üniversitelerle protokollerimiz var. Üniversitelerden hocalarımızın, akademisyenlerimizin de katkısıyla oluşturduğumuz değerlendirme kurullarında biz bu projeleri değerlendiriyoruz. Bu projelerin yenilikçi bir tarafı varsa, yenilikçi derken beklentilerimiz çok büyük değil, aslında tekerleği yeni baştan icat etmesini beklemiyoruz, mevcut üründe de bir iyileşme, bir

fark yaratma, performans iyileştirmesi, kalite iyileştirmesi, maliyet düşürmesi bunlar bizim hep bir iyileştirme, küçük inovasyonlar aslında. Bu program kapsamında projeyi bu kurumumuz değerlendiriyor. Söylediğim gibi bu programımıza bizim sadece KOBİ'ler değil, sokaktan geçen vatandaş da başvurabiliyor. Önemli olan fikri. Fikrini kâğıda döksün, projeye döksün, bize sunsun. Kabul edildikten sonra biz “Şirket kur,” diyoruz kendisine. “Şirket kur, destekleyelim seni.” diyoruz. Kabul edilmeden önce onu hiçbir bürokrasiyle uğraştırmamaya özen gösteriyoruz.

Burada proje süremiz, toplamda yirmi dört ayı geçemiyor yani biraz daha hızlı AR-GE, inovasyon projelerinin yürütmesini istiyoruz. Sebebi de şu: Hızlı hareket edilmesi gereken bir alan. Siz geliştirmeye çalışırken zaman değişiyor, güncelliğini yitiriyor yani öyle yıllarca uğraşalım, çalışalım denilebilecek konular değil, bir an önce ticarileşsin, bir an önce hayata geçirilsin istiyoruz.

Devam ediyorum. AR-GE desteğimiz kapsamında ne veriyoruz? AR-GE desteğimiz kapsamında, bir proje için 750 bin liraya kadar destek sağlayabiliyoruz. Bu desteğimizin -şurada gördüğünüz gibi- 150 bin lira artı 300 bin lirası makine ve teçhizat için, 150 bini hibe olarak öduyoruz. 150 bin yetmemişse işletmeye artı üzerine 300 bin lira da bizden geri ödemeli, faizsiz kaynak kullanabiliyor. Personel gideri için yine 150 bin liraya kadar bir destek sağlayabiliyoruz. Personel giderinde destek oranımız yüzde 100 yani çalıştırılan personelin net maaşının tamamını öduyoruz. Yine, kira desteğimiz var. Bu bir girişimciyse, yeni bir işletme kurmuşsa, yere ihtiyacı var, hâliyle kira konusunda da yardımcı oluyoruz. Yine, başlangıç sermayesi desteğimiz diye 20 bin liralık bir desteğimiz var. Bu da özellikle akademisyenlerimizin veya üniversitelerin son sınıfında olan öğrencilerimiz için yani harçlık olsun cebine diye biraz, artı, işletmesini kurarken alacağı mobilyayı, bilgisayarı, ıvır zıvırdı, onların finansmanın sağlanması için böyle de bir destek sağlıyoruz.

Diğer taraftan, proje geliştirme desteği dediğimiz bir destek var. Onun da detayı: Tanıtım, projenizi tanıtmak istiyorsanız, ortak bulmak istiyorsanız, eğitim almak istiyorsanız, bu projenizle ilgili geliştirdiğiniz ürünle ilgili bir test, analiz, bir gideriniz varsa test yaptırmanız, laboratuvarдан bir sonuç almanız gerekiyorsa veya bir sinai mülkiyet hakkıyla ilgili patent başvurusu yapmak istiyorsanız, burada gördüğünüz kalemlerden bize 100 bin liralık total bütçe içerisinde, başvurup bu giderlerini karşılayabiliyor. AR-GE Programı bizim çok önemseydiğimiz bir program ve aktif olarak da uyguladığımız bir program, güzel sonuçlar da elde ettiğimiz bir program. Süreci burada kısaca özetledim.

Hemen bir özet yapmak gerekirse, girişimci ya da KOBİ bize başvuruyor, e-devlet üzerinden başvuruyor. Bu arada biz kâğıt görmüyoruz yani herhangi bir kâğıt getirmiyor bize, “hard copy” yok. Sonra, ön değerlendirmesi ilgili uzman tarafından yapılıyor, varsa bir eksik bildiriliyor, düzeltilmesi isteniyor, düzeltilmeden sonra kurul faaliyeti... Orada kurul projeyi inceliyor ve “Bu projenin yenilikçi tarafı var.” diyorsa olumlu bir neticeyle kurul kararı ortaya çıkıyor. Sonrasında, kişi taahhütnamesini veriyor, projeyi de yazarlar uygun bir şekilde hareket edeceği, gider kalemlerini ona uygun, projeye uygun bir şekilde gerçekleştirileceğiyle ilgili faaliyetler yürütülüyor. Faaliyetten sonra ödeme aşamamız, sonra projenin tamamlanması ve projenin izlenmesi aşamalarına geçiliyor.

Toplam, 2019 yılında 87 milyon lira bir destek ödemesi yapmışız AR-GE kapsamında, AR-GE Projelerine. 2010 yılından bugüne kadar da toplam yaptığımız 556 milyon liralık bir destek söz konusu. Aslında proje bütçeleri çok yüksek değil yani biz burada “750 bin lira falan.” diyoruz ama çoğu AR-GE Projesi 150 bin liralık, 200 bin liralık, 300 bin liralık bütçeyle geliyor. Bakıyorsunuz, ihtiyacının birçoğu zaten ya işletmede var ya da istedikleri şeyler aslında malzeme, ölçüm aleti, küçük cihazlar yani bu tarz şeyler, büyük yatırım projeleri olmadığı için küçük paralarla aslında büyük işler yapılmış oluyor. Şimdi, AR-GE'yi anlattım... Biraz hızlı gidiyor muyum?

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Yok, hızımız güzel.

KOSGEB TEKNOLOJİ, YENİLİK VE YERLİLEŞTİRME DAİRESİ BAŞKANI AHMET DURSUNOĞLU – Tamam, şimdi, diğer bir destek programımız, TEKMER Destek Programı.

Şimdi, Sayın Komisyon Başkanımız, üyelerimiz, sayın vekillerim; TEKMER Programını biz aslında 1990'dan beri uyguluyoruz. TEKMER'leri KOSGEB 1990'da, o zamanki siyasi otoritenin: "Bize TEKNOPARK kurun, ülkeye TEKNOPARK kurun, TEKNOPARK'larda teknolojiler geliştirilsin." şeklinde bir talimatıyla başlıyor ve KOSGEB o zaman UNIDO'dan 2 tane uzman çağırıyor ve bu uzmanlar diyorlar ki: "Siz TEKNOPARK kurmadan önce kuluçka merkezleri kurun. Kuluçka merkezleri eğer performans olarak sizi tatmin ederse bunu TEKNOPARK'a evriltirsiniz." diyor ve KOSGEB, ilk 1991 yılında ODTÜ TEKMER'i kuruyor. Sonra, İstanbul Teknik Üniversitesi TEKMER'i ve İzmir'de Yüksek Teknoloji Enstitüsünde bir TEKMER kuruyor. Bunlardan ODTÜ ve İTÜ gayet başarılı oluyor. Sonra, ODTÜ TEKMER'imiz bizim ODTÜ TEKNOPARK'a evrildi. Aslında, 1990 yılındaki kuruluş kanunumuzda TEKNOPARK kurmak görevi KOSGEB'indi ve Türkiye'nin ilk TEKNOPARK'ını KOSGEB kurdu, ODTÜ TEKNOPARK'ı. Sonrasında, 2001 yılında 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'yla bu görev Bakanlar Kurulumuza devredildi ve şu anda o şekilde devam etmekte, hani bu işin tarihçesini de kısaca anlatıyorum ki nereden geldi, teknoparklar nasıl bugünlere geldi onu izah edebilmek açısından. Şimdi, TEKMER'leri aslında biz kendimiz yönetiyoruz, TEKMER'i kurup orayı idari olarak da biz sevk ve idare ediyorduk fakat günümüz koşullarında bu daha hızlı, daha çevik hareket edilmesi gereken bir alan olduğu için artık TEKMER'leri biz kurdurtuyoruz. Ne yapıyoruz? Bir üniversite, bir STK veya bir şirket yanına bir üniversiteyi alarak gelebilir TEKMER kurabiliyor şu anda. Diyor ki: "Ben bir inkübasyon merkezi kuracağım, bu inkübasyon merkezinde girişimcilere, "start up"lara hizmet vereceğim, KOSGEB de beni desteklesin." Biz de kendisinin kuruluş ve işletim giderlerini, yani, o yapının kuruluşuna ve işletilmesine destek oluyoruz, izleyip denetliyoruz yaptığımız iş o aslında.

TEKMER'lerde ne yapılıyor? TEKMER'lerde aslında yapılan işi üç aşamaya bölebiliriz bu slaytta gördüğünüz gibi; ön inkübasyon, inkübasyon ve inkübasyon sonrası hizmetler veriliyor. Ön inkübasyonu çok karmaşık tanımlamaya gerek yok, şöyle diyorum ben ön inkübasyon için, fikrin projeye döndüğü yer. Sabah kalktınız aklınıza bir fikir geliyor ya, hani biz fikirle projeyi çok karıştırırız, proje dediğimiz şey aslında "5NİK"dir, yani, bir planlamadır, o fikrin nasıl hayata geçeceğiyle ilgili bir eskizdir aslında. Onun için ön inkübasyon aşamasında fikrin olgunlaştırılması, yapılabilirlik etüdünün yapılması bununla ilgili beyin fırtınası yapılması aşaması ve en sonunda bu prosesin çıktısı aslında proje dokümanı, 5NİK. Sonrasında, inkübasyon aşamasında "start up" burada ne yapıyor? O projeyi realize ediyor, hayata geçiriyor. Bu prosesin çıktısını, buranın çıktısı prototip, yani, proje hayata geçti prototipimiz ortaya çıktı. Prototip ortaya çıkınca da aslında iş bitmiyor, sonrası var, bu prototipin ticarileştirilmesi lazım, bu prototipin, bu "start up"ın doğru kişilerle, doğru mekanizmalarla, doğru ağlarla ilintilendirilmesi lazım yoksa raflarda kalan tozlu ürünlerden başka bir şey olmuyorlar veya iflase gitmiş başarısız girişimlerden öteye gidemiyorlar çünkü bir ürünü geliştirmek başka bir şey, o ürünü satmak başka bir şey. İkisi arasında o kadar büyük fark var ki kişi çok iyi ARGE'ci ama çok kötü ticaret adamı, bunun örneklerini görüyoruz onun için burada inkübasyon sonrası biz buraya hızlandırma diyoruz aslında. Doğru mekanizmalarla, örnek veriyorum, doğru melek yatırımcılarla, melek yatırımcı ağlarıyla, doğru mentorlarla, doğru danışmanlarla buluşturabilmek gerekir. TEKMER'lerimiz bu aşamada da hızlandırıcı programlarıyla bu işlevi yerine getirmeye çalışıyorlar.

TEKMER başvuruları dediğim gibi üniversite TGB yönetici şirketleri yapabiliyor ya da yanına bir üniversite alan, bir TGB'yi alan, bir STK, bir şirket de bize TEKMER kurmak üzere başvurabiliyor. Yani, bir şirket aslında ihtiyacı olan teknolojileri üretecek olan girişimciler için bir TEKMER kurabilir. Bir inkübasyon merkezi kurup kendi ihtiyaçlarını karşılayacak "start up"ları oraya alıp aslında küçük küçük taşeronlar, teknoloji taşeronları bu yapıda oluşturabilir, bu çok önemli diye düşünüyoruz.

Burada ne yapıyoruz? Dedim ya daha önce de neyi destekliyoruz? Burada bir kere bir model sunuyoruz sahaya, en önemli desteğimiz aslında bu; artı bu modelin nasıl çalışacağıyla ilgili ve giderleriyle ilgili TEKMER’i kuran yapıya destek oluyoruz. Ortak kullanıma yönelik bir makine teçhizat lazımsa bu TEKMER’de, işte 1,5 milyon liraya kadar, 500 bin lirası hibe, 1 milyon lirası geri ödemeli olmak üzere bir atölye, bir laboratuvar kurabiliyor TEKMER. Bir prototipleme atölyesi olabilir bu üç boyutlu, yazıcıların kullanıldığı bir atölye olabilir. TEKMER, tematik bir TEKMER’se biyoteknoloji üzerine bir TEKMER’se o tarz “start up”lar varsa onlarla ilgili konuya özel şeyler de yapabilir.

TEKMER’lerin en önemli giderlerinden bir tanesi de personel gideri çünkü TEKMER’ler sadece biz binadan ibaret olsun istemiyoruz. Bina olduğu zaman, “start up”ları da odalara koyduğunuz zaman, orası eğer bir mentorluk yoksa, bir danışmanlık, bir yönlendirme, bir abilik, bir koruma kollama yoksa orası bir iş hanı bir farkı yok. TEKMER’i TEKMER yapan ruhu oradaki verilecek olan hizmetler, oradaki küçük işletmenin önünü açacak olan cümleleri kuracak olan insanlar. O kadroların oluşturulması için de 1 milyon liraya kadar bizim bir personel gideri desteğimiz var, bu oradaki idari kadro için. Yine, bu TEKMER’de eğitim, danışmanlık, organizasyon, tanıtım toplantıları, proje pazarları gibi etkinlikler için de yine 1 milyon liraya kadar bir bütçe, yine de bu TEKMER’de ihtiyaç olan mobilyalar, donanımlar ihtiyaç olan cihazlar için de yine 300 bin liraya kadarlık bir bütçe söz konusu. Zaman dar, biraz hızlanıyorum.

İş akış şemamız biraz öncekine benziyor. TEKMER’i kuracak olan yapı bize başvuruyor, sonrasında inceleme bir kurul aşaması sonrasında projenin uygulanması, giderlerin bize sunulması ve ödeme şeklinde bir akış söz konusu.

Diğer destek programımız Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı, aslında TEKMER’lerin yurt dışındaki örneği. Ne yapıyoruz yurt içindeki “start up”larımızın, Uluslararası Kuluçka Merkezlerimizde yer alarak, bizim kurduğumuz merkezlerde yer alarak, uluslararası girişimcilik ve teknoloji ekosisteminde yer almalarını o havayı almalarını o ortamı yaşamalarını istiyoruz. Bu kapsamda, üniversiteler, üniversitelerin bu amaçla kurulmuş şirketleri, Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetici Şirketleri bize Uluslararası Kuluçka Merkezi kurmak üzere başvurabiliyor. Daha önce başvurular mı? Şöyle bir gideyim, başvurular. Bize ODTÜ TEKNOKENT başvurdu, Growth Circuit kurduk, San Francisco’da.

2017 miydi Zeynep Hanım?

ARGE YENİLİK HİZMETLERİ DESTEKLERİ MÜDÜRÜ ZEYNEP ÇOLAKOĞLU – 2016.

KOSGEB TEKNOLOJİ, YENİLİK VE YERLİLEŞTİRME DAİRESİ BAŞKANI AHMET DURSUNOĞLU – Yine, İTÜ ARI Teknokent, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Brighter Together, Gebze Teknik Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Startcamp’i kurdu, yine bu da Silikon Vadisi’nde. Yani, şu anda bizim Silikon Vadisi’nde Türk bayrağının dalgalandığı iki tane Uluslararası Kuluçka Merkezimiz var. Buralarda da girişimcilerimiz, “start up”larımız gidip bu işin en iyi yapıldığı ortamda bu işler nasıl oluyor, bağlantılar ne, bunu yaşama ve oradan yatırımcı bulma, iş kurma, bağlantı kurma gibi imkânlar sağlanabiliyor. Burada ne yapıyoruz? Biz de yine Uluslararası Kuluçka Merkezinin kurulması için kuruluş ve donanım desteği olarak 100 bin ABD doları, yıllık 750 bin lira, beş yıl boyunca “750x5” toplamda da 3 milyon 750 bin lira olmak üzere “operasyonel giderler” adı altında bu kuluçka merkezlerinin giderlerini karşılıyoruz.

İşte, bu harita iki tane, bir tanesi Palo Alto’da bir tanesi de San Francisco merkezde. Gerçekleştirilen destek ödemesi... Biz bu iki tanesi için toplamda ödediğimiz 10 milyon lira. 10 milyon liralık bir kaynak harcamışız ama San Francisco’da biz girişimlerimiz gittiği zaman ona ev sahipliği yapacak iki tane kuluçka merkezimiz var.

Diğer bir kalem Hızlandırıcı Programı. Yine, hızlandırıcı programı biraz önce anlattım ne olduğunu, prototipin bir an önce ticaretin içerisine girmesi, bir önce ekonomiye dönmesi için yapılan birtakım faaliyetler. Bunun içerisinde mentorluk hizmetleri var, bilgi ağlarıyla buluşma birtakım hukuksal danışmanlık hizmetleri vesaire, bu aslında, girişimcinin, “start up”ın bünyesine ihtiyacına göre de donatılabilen bir şey. Yine, bu Uluslararası Hızlandırıcı Programı kapsamında toplam 1 milyon liralık bir destek vermişiz, 2017’den 2019’a. Ülkemizde ürününü geliştirmiş, prototipini hazırlamış olan işletmeler bu hızlandırıcı programlarla gitmişler kimisi İngiltere’de kimisi Almanya’da kimisi Amerika’da bu işin ekosisteminde ürünlerine yer aramaya, yer bulmaya çalışmışlar.

Bir destek programımız da; Stratejik Ürün Destek Programı. Bu programda da yerli, millî ürünler üretmek, ithal ürünlerin önünü kesmek aslında biraz amaçlanıyor. Şu anda bizim Bakanlığımız, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın hamle programı içerisinde yürüttüğümüz bir program. Onun için çok detayına inmeyeceğim çünkü Bakanlığımız yürütüyor şu anda programı.

Diğer bir programımız, son olarak, KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı. Yine, bu programımızda bahsetmiş olduğum prototipin yani geliştirilen AR-GE ürününün, inovasyon ürününün yatırımıyla ilgili bir program. Daha önceki anlattıklarım şuydu, hızlandırıcıda anlatmıştık bunu, ürünün piyasaya arzını hızlandıracak birtakım faaliyet zincirleri, “start-up”larla ilgiliydi ama burada bir KOBİ’nin, yeni geliştirdiği ürünün yatırımıyla ilgili bir durum söz konusu. Ve 5 milyon liraya kadar burada yatırım desteği sağlayabiliyoruz, yatırım giderlerinin yüzde 60’ını ödüyörüz, bizden çıkacak olan tutar da 5 milyon lirayı geçemiyor, bunun 1,5 milyon lirası geri ödemesiz yani hibe, 3,5 milyon lirası da geri ödemeli olarak uygulanıyor şu anda.

Destek unsurları, yine bu bir yatırım olduğu için makine teçhizat, üretim hattı tasarımı, yazılım gideri, personel gideri, eğitim danışmanlık desteği ve tanıtım pazarlama giderleri desteği sunuluyor teknoyatırım programımız altında. Burada yine yatırım projesiyle ilgili süreler var, çok detayını girip sizi sıkmak istemiyorum. Süreç benziyor, bizdeki hemen hemen tüm desteklerin süreci; başvuru, ön değerlendirme, yerinde inceleme, kurul, faaliyetlerin yürütülmesi, giderlerin bize sunulması, ödeme, tamamlama ve izleme şeklinde.

Arz ediyorum, sizi yorduysam özür diliyorum, kısa bir süre içerisinde çok şey söylemeye çalıştım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Teşekkür ederiz.

Şimdi, sözü Sayın Özdemir Kışlalı’ya vermek istiyorum.

Buyurun.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALİ – Teşekkür ederim.

Ben oturarak konuşacağım izninizle.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, saygıdeğer katılımcılar; aslında öncelikle, önemli ve kritik günlerden geçiyoruz. Kendimiz burada ama yüreğimiz Mehmetçiklerimizle, şehitlerimize Allah’tan rahmet, ailelere de sabır diliyorum, gazilere de acil şifalar diliyorum. İnşallah bu önemli ve kritik günlerin kısa zamanda sonu gelir ve asıl konumuza ve gündemimize odaklanırsız.

Biz, 2015 yılından bu yana büyük bir özveriyle, paydaşlarımızın katkılarıyla yürüttüğü Türkiye’nin Mühendis Kızları Projesi’nde edindiğimiz bu tecrübeyi, Meclisimizin Komisyonunda bize paylaşma fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ediyoruz. Türkiye’nin Mühendis Kızları Projesi, bizim grubumuzun göz bebeği ve amiral gemisi ve bu projeye başlama kararını verdiğimiz günden bu yana beş yılı geride bıraktık ve aslında bu proje bizler için gerçek bir yolculuk, keyifli ve öğretici bir yolculuk oldu ve ben, birçok uluslararası ve ulusal platformda bu projeden bahsetme şansına da sahip oldum ve bugün yüce Meclisimizin çatısı altında, siz değerli Komisyon üyeleriyle bunu paylaşmaktan dolayı da çok büyük

bir mutluluk duyuyorum ve bu imkânı sağladıkları için Sayın Üst Komisyon Başkanı Canan Kalsın ve Sayın Alt Komisyon Başkanı Derya Bakbak Hanımefendi olmak üzere tüm üyelere çok teşekkür ediyorum. Bayağı uzun bir planlama süreci oldu ama en sonunda başardık, onun için çok mutluyum ve gerçekten heyecanlıyım.

Sayın Başkan, değerli üyeler; öncelikle geniş bir çerçeveye başlamak istiyorum çünkü toplumlar geliştikçe geri verme yani “give back” dediğimiz konu da kabuk değiştirmeye başladı ve gerçekten ulusal gündemde ve uluslararası gündemde de çok fazla yer almaya başladı çünkü sosyal etkisi ölçülebilen ve sürdürülebilir hayır işleri önem kazanıyor. Biz mühendisler, her şeyi ölçmek istiyoruz ama aslında sosyal işler de ölçülmek isteniyor ve aslında burada önemli bir konu gündeme geliyor. Çünkü eskiden bahsettiğimiz kurumsal sosyal sorumluluktan çok öte, çok daha fazla “sosyal yatırım” olarak adlandırdığımız projeler yapıyoruz çünkü Türkiye’nin Mühendis Kızları Projesi’ni aslında geleceğe yaptığımız bir yatırım olarak görüyoruz. Ve biliyorsunuz, ben bir iş insanıyım sonuçta Limak Holdingde çeşitli görevlerde bulunuyorum, yatırım ve yönetim kurulu başkanımı, bir inşaat mühendisiyim ve bir mühendis aileden geliyorum. Annem, sınıfındaki tek makine mühendisiydi, babam yine makine mühendisi, beraber endüstri mühendisliği “master”ı yapmışlar. Ve babam herkesi şöyle yönlendirir “Önce mühendis ol, sonra ne olursan öyle ol.” Yani mühendis olduktan sonra her şey serbest. Babam bir sınıf arkadaşıyla şirket kuruyor, aynı sınıftan birisiyle de evleniyor, herkes “Ne kadar pratik.” diyor, bu da sanıyorum bir mühendislik özelliği; pratik olmak. Dolayısıyla 1976 yılında Nihat Özdemir ve Sezai Bacaksız, Limak’ı kuruyorlar, anneme de diyorlar ki “Sen üniversitede kal, eğitim hayatına devam et çünkü en azından bir geçim kaynağımız olsun.” Ve 1976’dan sonra bugün itibarıyla 8 ayrı sektörde faaliyet gösteriyoruz, 15 ülkedeyiz ve 60.743 çalışmamız var ve bildiğiniz gibi de çok büyük projelere imza atıyoruz: İstanbul yeni havalimanı, şu anda inşa ettiğimiz, dünyanın en büyük açıklıklı köprüsü olacak Çanakkale Köprüsü ve Otoyolu, yine Türkiye’nin en yüksek barajı, dünyanın da 3’üncü en yüksek barajı olacak Yusufeli Barajı ve HES, Çetin Barajı gibi projeler yapıyoruz ve sadece Türkiye’de değil, bunun yanında çok değişik bir coğrafyada da çalışmaya devam ediyoruz. Kuveyt’te bir Türk müteahhitin aldığı en yüksek değerli havalimanı projesi: 4,6 milyar dolar, Senegal’de havalimanı, Kosova’da havalimanı ve elektrik dağıtım ve Makedonya gibi çok değişik on beş ülkede de çalışıyoruz. Ve 2016’da Limak Vakfını kurduk ve tabii “Ben kurdum ve kendimi başkan yaptım.” demeyeyim. Evet, kurduğunuz şeye başkan olmak kolay ama Vakıfla yaptığımız sosyal faaliyetleri ve sosyal yatırımları aslında daha organize bir şekilde yapmayı planladık. Vizyonumuz da, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak ve sektörümüzün ihtiyaç duyduğu insan kaynağını yetiştirmek ve ülkemize değer katmak oldu. Projelerimize gösterdiğimiz titizliği, geleceğin mühendislerini yetiştirmek için de kullanmaya başladık ve sadece yarının kadın mühendislerini değil -bunun altını özellikle çizmek istiyorum- lider kadınları yetiştirmek üzerine odaklandık. Çünkü bize göre, iyi bir mühendis olmak yetmez; aslında iyi bir insan olmak, sorumlu, girişimli, donanımlı bir kadın mühendis yetiştirmek önemli olduğunu belirterek, Türkiye’nin Mühendis Kızları Projesi’ni 2015 yılında, bir mühendis titizliğiyle başlattık. Nedir bir inşaat projesinde önemli olan şeyler? Hazırlık, yönetim, sonuç odaklılık, finansman, işbirliği, verimlilik ve etki ve de etkinyi ölçebilme. Dolayısıyla da Türkiye’nin Mühendis Kızları Projesi’ni de aynen bu kriterlere göre tasarladık. Ben, her zaman şunu söylüyorum, ben, Sabiha Gökçen Havalimanı’nın yapımında en baştan en sona her gün orada bulunarak oldum. Neyse, bu havalimanını nasıl organize ettiysek, mühendis kızları da bu şekilde organize ettik ve biraz sonra sizinle rakamlar da paylaşacağım ama Limak Vakfı, sosyal yatırımlarımızı stratejik olarak yönetmek için kuruldu ve “Gençlik, gelecektir.” dedik. Sadece mühendis kızlar değil aynı zamanda Evin Küçük Mühendisleri projesini başlattık; Gaziantep’te başlattık ilk pilot projemizi. Anaokulu çağındaki çocuklara, evdeki artık materyalle mühendislik oyunları yapmaya teşvik ettik. Annemin adına kurduğumuz Gülseren Özdemir üstün başarı bursu, engelliler okulu, Millî Eğitim Bakanlığı ve Harvard Üniversitesi işbirliğiyle de öğretmen eğitiminde faaliyet gösterdik ve Türkiye’nin Mühendis

Kızları Projesi'ne başladığımızda -bundan sonra TMK diyeceğim zaman kazanmak için, belki yirmişer saniye tasarruf ederiz- şunu farkettim: İki ana unsur var. Bir, yaş; ne kadar erken başlarsak o kadar iyi. İki, çevre; sadece öğrencileri etkilemekle bu iş olmuyor, aileler, veliler ve öğretmenler de bu denklemin önemli parçaları. Türkiye'nin Mühendis Kızları Projesi'ni lise programında başlattık, lisedeki gençler için. Evin Küçük Mühendisleri programında da 3-6 yaşta çocuklar için mühendisliğe teşvik projesini başlattık.

TMK deneyimi, bizim için çok kıymetli bir gelişim süreci oldu. Gerçekten, beş senedir her gün bu projeye uğraştım, önemli başarılar kazandık, dersler çıkardık. Çıkardığımız derslerden önce, birkaç tane rakamla yine bir mühendis yaklaşımıyla rakam vermek istiyorum sonra ana konuya geçeceğim. Dünya Ekonomik Forumu rakamları, Küresel Cinsiyet Uçurum Raporu 2020, çalıştıkları alanlara göre kadının rolü küresel rakamlarda görüldüğü üzere mühendislik, bulut teknolojilerinden sonra en kötü noktada. Aslında bulut teknolojilerinde de -yine bu da mühendislikle ilgili- yüzde 12 onlar, yüzde 15 biz, küreselde. Yani bu aslında Türkiye'nin bir sorunu değil, global, tüm dünyanın sorunu ve tüm dünyanın tartıştığı bir konu.

Limak mühendis sayısı, bugün itibarıyla ya da Aralık 2019 itibarıyla -buna yakındır- 2.094 mühendis istihdam etmişiz, 1.730'u erkek, 364'ü kadın. Limak Enerji sektörü de çok az sayıda kadın istihdam eden bir sektör fakat burada -ben de baya bu işin içindeyim biraz teşvik de ediyoruz- Uludağ Elektrik Şirketi bizim, Bursa çevresinde elektrik dağıtıyoruz, yüzde 38 kadın yöneticimiz var, yüzde 52 kadın çalışmamız var ve sektörün ve Türkiye'nin en fazla kadın yönetici oranına sahip şirketlerinden biri. Enerji Bakanlığında 2018'de Türkiye'ye Enerji Veren Kadınlar yarışmasında ödül kazandık ve enerji tarafında bir noktaya geldik. Limak rakamları olarak yüzde 17,4'le istihdam sağladığımız kadın oranıyla küresel ortalamamızın üzerindeyiz ama ne yazık ki bu yeterli değil. TÜİK istatistiklerine göre Türkiye'de kadın mühendis çalışan oranı yüzde 18,6 küresel ortalamamızın azıcık üstünde ama hem Limak hem Türkiye olarak biz, alınması gereken çok uzun bir yol olduğuna düşünüyoruz.

Sayın üyeler, rakamları gördük, bunlar dikkat çekici ve bence alarm zilleri çoktan çalıyor. Fakat dünya artık çok büyük, çok kompleks problemlerle karşı karşıya ve benim tüm bu problemlerde gördüğüm, bu sorunlar, artık sadece kamunun, özel sektörün, sivil toplumun, akademinin tek başlarına sorumluluklarına bırakılmayacak kadar çeşitli, kompleks, büyük ve önemli. Eğer biz bir çözüm istiyorsak bunu tüm sektörler, tüm gruplar, tüm dünya bir araya gelerek el birliğiyle çözüm önerilerine odaklanmamız lazım. Biz, bunu aslında inşaat dünyasında ve kendi faaliyetlerimizde kamu, özel sektör ortaklıkları olarak -mesela Çanakkale Köprüsü böyle bir projedir- PPP'ler olarak dünyada yapıyoruz, bizde Türkiye'de de yapıyoruz, Senegal'de de yaptık, Kosova'da da yaptık; ciddi bir deneyime sahibiz. O zaman aslında düşünmemiz gereken şey şu: Bunu sosyal yatırımlara nasıl taşıyabiliriz? Sosyal sorunların çözümüne nasıl katkıda bulunabiliriz?

Güçlü bir iş birliğini biz aslında çözüm olarak zorunlu gördük. TMK Projesinde de ana paydaşlarımız olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, UNDP Türkiye ve Millî Eğitim Bakanlığı Kilise Programında en başından beri beraber çalışıyoruz, beraber çalışmaya başladık. İş birliklerinin bize güç kattığına inanıyorum çünkü biraz önce bahsettiğim gibi kamu, özel sektör ve sivil toplum bütüncül bir modelle beraber çalışmak zorunda.

TMK'de, üniversitede öğrencileri çok yönlü desteklemek ve iş dünyasına hazır bireyler hâline getirmemiz gerekiyor. Lisede; farkındalık kazandırmamız, meslek seçimlerinde mühendislik alanına yönelik farkındalığı arttırmamız gerekiyor. İş dünyasındaysa; kapsayıcı, çeşitliliği sağlayan bir iş modeli oluşturmamız gerekiyor.

UNDP Türkiye'yle de Eşitlik Mührü Programı'na başladık, detaylarını biraz sonra paylaşacağım.

Elbette, her proje belli kriterlere ve ilkelere göre ilerlemeli, biz, işte kendi projelerimizde böyle yapıyoruz; “benchmark”lar belirliyoruz, uymamız gereken kriterler belirliyoruz. Bu projelerimizde de Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları -SDG’leri- kendimize bir nevi plan, “blueprint” olarak belirledik. Baktık ki TMK 5 farklı hedefe direkt olarak hizmet ediyor ve bunlarda da verimli bir performans sağlıyor. Bunun yanında, TMK’de bize sadece küresel ilkelere rehberlik etmiyor, “Think global, act local.” yani “Küresel düşün, yerel hareket et.”i ki çok doğru ve önemli bir söylem, ulusal hedeflerimize rehber edindik.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2018 Kadının Güçlenmesi Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı’nı kendimize bir rehber olarak aldık ve burada, TMK’yi de üst üste koyduğumuzda eğitim ve ekonomi başlıklarında tam bir uyum içinde çalışıyoruz. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Vizyonunu, millî eğitimde dönüşüm planını -aynı şekilde vizyon bire bir örtüşüyor- Sayın Bakanımızın “Güçlü öğretmen, güçlü gelecek.” sözünü sonuna kadar destekliyoruz, kendilerine destek de veriyoruz. Millî Eğitim Bakanlığı ve Harvard Üniversitesinin fen liselerinde görev yapan fizik, kimya, biyoloji ve matematik branşlarında toplam 100 öğretmene sistem alanında -eğitim konusundaki- verdikleri eğitimde destek olduk çünkü öğretmen konusu da çok önemli konulardan biri ancak öğretmenler güçlü olursa gelecek güçlü olur. Bu sebeple de öğretmenleri eğitiyor ve güçlendiriyoruz.

Şimdi size çok kısa, iki dakika sürecek bir TMK videosu göstermek istiyorum çünkü öğrencilerimizi görmeyi rica ediyorum.

(Video gösterimi yapıldı)

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KIŞLALI - İzninizle devam ediyorum.

2020 yılında 120 öğrenciyle devam ediyoruz yolumuza. Toplamda 66 mezun verdik. Önemli olan çeşitlilik olduğu için özel kontenjan öğrencilerimiz var; Suriyeli mülteci öğrencilerimiz var, engelli bir öğrencimiz var. Engelli mühendis öğrencisi bulmak çok zor oldu çünkü engelliler en baştan, mühendis olabileceklerini düşünmüyorlar. Her sene İstanbul’da buluşuyoruz; ilk sene geldiğinde -öğrencimiz Yıldız Üniversitesinde okuyor- hiç konuşmadı, bu sene buluştuğumuzda o kız gitmiş yerine tamamen dışa dönük bir kız gelmişti. Dartüşşafaka mezunu öğrencilerimiz var, devlet koruması altında, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koruması altında öğrencilerimiz var. Doğu illeri, Siirt ve Bitlis’ten öğrencimiz var ve bu yıl ilk olarak da şehit ve gazi yakınları kontenjanı da açtık.

Üniversitelere göre dağılımımız şöyle... Kapsayıcılık bizler için çok önemli çünkü Boğaziçi, ODTÜ, İTÜ... Onlara burs vermek çok kolay. Biz istiyoruz ki Türkiye’nin her tarafındaki üniversitelerdeki kızlarımız gelişsin ve dönüşsün. Dolayısıyla, şu an üniversitelere göre dağılımımızı görüyorsunuz: 120 öğrenci, 27 il, 36 devlet üniversitesi. Fakat ilginç olan yerleşim yerlerine göre kızların dağılımı çok daha farklı, 48 ilden geliyorlar. Aslında bu ilginç bir şey çünkü kızlar eğitim görmek için, öğrenim görmek için şehir değiştiriyor ve aileler buna izin veriyor. Bence bu da çok önemli bir şey. Dolayısıyla, biz, hem üniversite açısından hem de geldikleri yer açısından Türkiye’de birçok bölgeyi kapsıyoruz.

Programın içeriğine biraz daha derinleşecek olursak -biraz önce kızlar da bahsetti- bu salt bir burs programı değil. Kişisel ve mesleki gelişimleri ve iş dünyasında aradığı niteliklere uyum da çok önemli. Bunun için PERYÖN insan kaynakları direktörlerinin oluşturduğu bir dernekle “Mühendislikte Liderlik Sertifika Programı” yapıyoruz ve bunu 4’üncü sınıflara yapıyoruz çünkü iş hayatı... Hepimiz üniversiteden mezun olduk, üniversiteden mezun olduğumuzda tam iş hayatına hazır olmuyoruz yani böyle bir anda -ilk günler özellikle- sudan çıkmış balık sendromu olabiliyor. Dolayısıyla 13 modüllü, online program, haftada üç gün uzman eğitimlerle ikna mühendisliği -işe ilk başladığınızda herkes sizi ikna ediyor ama aslında bir noktada ikna etmeniz lazım- stres yönetimi, finansal okur yazarlık gibi birçok modülle eğitim veriyoruz.

Online İngilizce... Ben kızları her sene İstanbul'da topluyorum ve en büyük hayallerini, en büyük rüyalarını soruyorum. Eskiden hayaller, rüyalar Türkiye'de bir şey yapmaktı, şimdi global ölçekte uluslararası büyük projelerde çalışmak. O zaman baktık, bunun olmazsa olmazı nedir, küresel dünyada nasıl başarılı olabilirsiniz? "İngilizce bilmeden ya da ikinci bir dil bilmeden olmaz." dedik. Boğaziçi Üniversitesiyle online İngilizce dil eğitimi başlattık ve dolayısıyla onlar... Bunu da kontrol ediyoruz, katılımları şart ve İngilizceleri hangi aşamada olursa olsun destekliyoruz. Bu arada biz projeyi Kuveyt'te de yapıyoruz. Kuveyt'in Mühendis Kızları'nda 60 mezun verdik, 9'u Kuveyt'teki havaalanı inşaatında çalışıyor. Oraya gittiğimde, bu kızlarla da görüşüyorum. Mesela onların İngilizce problemi yok çünkü eğitim sisteminden gelen bir İngilizce'ye hâkimiyet var.

Mentorluk, mühendis adayları için çok önemli. 150'nin üzerinde başarılı, iş hayatında profesyonel çalışan, farklı sektörlerden gelen, çok iyi yerlerde çalışan kadın mentorlerimiz var. Projeye ilgi duyan tüm kadın profesyoneller mentor olmak istiyor çünkü şöyle diyorlar öğrencilerimiz için: "Öğrenici, yol gösterici." Mentorlar için de "Biz de öğrencilerden çok şey öğreniyoruz." diyorlar. Yani kendi hikayelerine geriye dönüp bakıyorlar ve bundan dolayı tekrar yeni şeyler öğrendiklerini söylüyorlar. Geçtiğimiz yıl bunu biraz daha geliştirdik 1'inci sınıf öğrencilerini birer TMK mezunuyla bir araya getirdik. İkinci ve üçüncü sınıf öğrencilerini tecrübeli kadın Mentorlarla, dördüncü sınıf öğrencilerini ise koçlarla.

Biliyorsunuz mühendislikte staj çok önemli. Gelecekte nasıl bir işte çalışmak istediklerine dair fikir edinmeleri gerek. Staj imkânı sağlıyoruz, 90 kızımıza staj imkânı verdik. Tabii, iş olayı en zor olay oluyor. Çünkü biz herhangi bir iş taahhüdünde bulunmuyoruz ama buna rağmen imkânlarımız çerçevesinde istihdam olanağı sağlamaya çalışıyoruz. 66 mezunumuz iş hayatına atıldı. Bir kısmı Limak bünyesinde, bir kısmı da Türkiye'nin önde gelen şirketlerinde çalışmaya başladı. Mesela Limaktan örnek verirsek, biz LimakPort İskenderun'da ilk kadın mühendisimizi Eda sayesinde istihdam ettik. Bizde her yönetici kendi istihdamını kendi yapar. İlk başta "Kadın olur mu?" diyordu, şimdi görüyorum, ikinci kadın mühendisi de işe aldılar. Yusufeli Barajı'nda -dediğim gibi, dünyanın en yüksek üçüncü barajı- 2 mühendisimiz çalışıyor. Çanakkale Gürleyik'te, hepsinde kadın eli değen şantiyelerimiz oldu.

Bu bursun iki tane zorunlu konusu var. Birisi, not ortalaması, 2,5 olması lazım. Hepimiz üniversitede okuduk, 2,5 zor bir ortalama değil. Ama önemli olan diğer bir zorunluluksa ayda dört saat bir sosyal sorumluluk projelerinde çalışmaları. Çünkü gönüllülük bizim açımızdan çok önemli bir kriter. Gönüllülüğün zorunluluğu olur mu diyeceksiniz, bence olur. Aslında biz iyi bir mühendisin ötesinde iyi bir insan olmalarını istiyoruz. Çünkü öğrenim önemli ama aslında eğitim çok daha önemli. Bu toplumdun aldığı bu topluma verecek, tüm çevresine, topluma ve ülkesine örnek olacak, iyi liderler yetiştirmek istiyoruz. Bunun da ancak çevresinde seçtiği bir projede, sosyal sorumluluk projesinde yer almasıyla olacağını düşünüyoruz. Bunun için de içinde buldukları topluma faydalı birer birey olmayan birisine biz Türkiye'nin mühendis kızı demiyoruz.

Dolayısıyla bunları yapmayan kızları ne yazık ki programdan çıkardık. İlk başta arkadaşlar "Çıkarır mısınız çıkar mısınız?" diyorlardı. Ben dedim ki: "Eğer biz birisine burs veriyorsak ve ona bir emek veriyorsak, siz hepimiz her dertleriyle uğraşıyorsanız sabahdan akşama kadar ailesel, kişisel, o zaman bu insanlar da tüm diğer insanlar için birer destek vermeli ve bir projede çalışmalı." dedik ve bu arkadaşlarımız da bu konularda çalışmalarını sürdürüyor. Mesela gönüllülük olarak UNDP ve GAP İdaresinin ortaklığında yürüten Kadının Güçlenmesi Yoluyla Sosyal Uyumun Desteklenmesi Projesi kapsamında Şanlıurfa ve Gaziantep'te ÇATOM ve ÇGM faaliyetlerine gönüllü olarak destek verdiler. Çok kısa bunu da göstermek istiyorum. Çünkü bence bu da ilham verici bir video oldu.

(Video gösterimi yapıldı)

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALİ - Şu anda biz on sekizinci dakikamızdayız, otuz dakikamız hâlâ varsa on iki dakikamı daha kullanacağım Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sizin uçakla ilgili probleminiz var mı?

KOSGEB TEKNOLOJİ, YENİLİK VE YERLİLEŞTİRME DAİRESİ BAŞKANI AHMET DURSUNOĞLU - 15 dakika daha kalabilirim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Tamam.

KOSGEB TEKNOLOJİ, YENİLİK VE YERLİLEŞTİRME DAİRESİ BAŞKANI AHMET DURSUNOĞLU - Teşekkür ederim.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALİ - Ben o zaman on iki dakikamı da kullanıyorum.

Sayın Başkan, Saygıdeğer Üyeler; birkaç tane daha örnek vermek istiyorum. Mesela öğrencilerimizden biri Dilara, İTÜ İnşaat ve Makine Mühendisliği, Çift Anadal öğrencisi, Amerika'daki yarışlara "Rover Takımı" olarak Türkiye'den katılmaya hak kazanan ilk takımda yer aldı ve Mars'a giden astronotların istasyonlarından çıkmadan her türlü ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir "Rover" tasarladılar. Devlet koruması altındaki öğrencilerimizden Ayşenur... Bakanlığın yaptıkları çalışmalar dikkatini çekti ve Aksaray'a bir inovasyon merkezi kuruldu. Merkezde eğitim verip herkesi geliştirmeye devam ediyorlar.

Çok kısa lise programından da bahsedeceğim çünkü biz TMK'nin ikinci yılında bütüncül yaklaşımımız kapsamında liselere de ulaştık. Şimdi fark ettik ki -mesela ben de üniversitedeyken 50 öğrenciydi bizim sınıfımız, 5 kız öğrenci vardı- aslında mühendisliği seçen kız öğrenci az, dolayısıyla lise programında da temel hedefimiz farkındalık oldu. Çünkü kızlar toplumsal rollere uygun mesleklere yönlendirilmesi sonucunda mühendisliği daha az tercih ediyor. Aileler genelde fen ve matematikte iyi olan öğrencilere "Doktor ol, yaşlanınca bize bakarsın." "Öğretmen ol, kolay bir hayatın olsun, kolay evlenirsin." falan gibi yönlendirmeler yapıyorlar. Dolayısıyla çözüm olarak erken yaşlarda oluşan mesleki tercihlere yönelik bilgilendirme ve faaliyetler yaptık.

10'uncu ve 11'inci sınıflara gittik, öğretmen, eğitimci ve rehber öğretmenleri hedefledik. Son hedef grubu olarak ise velileri aldık çünkü çevre, çocukların meslek seçiminde önemli bir etken. Bu alanda farkındalığın oluşmasında da velilere ulaştık. Okullarda farklı araçlar kullandık. "Karar Senin" diye bir oyun tasarladık, patentini kendimiz aldık. Sanal gerçeklik uygulamaları yaptık. "Eğiticinin Eğitimi Programı"nı yaptık. Mentor havuzumuzdan rol modelleri bu illere götürdük. 10 ilimizde 20 bin öğrenci, öğretmen ve veliye ulaştık. Sonra baktık ki öğretmenleri de eğitmemiz lazım, belki bu daha kısa bir yol olabilir. ÖRAV işbirliğinde "Eğiticinin Eğitimi"ni İstanbul'da gerçekleştirdik. Dört gün süren eğitimlere 10 ildeki 25 okuldan 50 öğretmen katıldı, bu öğretmenler okullarına döndü ve farkındalık çalışmalarına devam etti.

UNDP "Eşitlik Mührü Programı"nı yapıyoruz. Şu sebeple: "Siz bu kadar iş yapıyorsunuz, e peki sizin şirket ne oluyor?" denilmesin diye bunda da öncü olduk -iş dünyası için de örnek oluşturacak- ve Türkiye'de ilk olarak UNDP ile beraber bunu yapmaya başladık.

Şimdi bu kadar, işte beş senedir bu konuda çalışıyoruz. Ben de bir inşaat mühendisiyim, işte bütün arkadaşlarımız, ailemiz mühendis. "Önerilerimiz ne olabilir?"i sizin komisyonunuz için kendi tecrübelerimize yönelik toplamak istedik.

Birinci önerimiz: Gördük ki kız çocuklarının sistem alanında erkeklere göre daha uzak kalmasının ardında kültürel, sosyal, ekonomik ve eğitim sistemine dair pek çok sebep var. Birçok destek faaliyetinin bir arada gerçekleşmesi gerekiyor ve bu eğitim aşamasında öncelikle kız ve erkek öğrencilere... Erkek

öğrencilere de çünkü bence bu sorun bir kız sorunu değil, bu kız ve erkeklerin beraber hedeflemesi gereken, çözümünü hedeflemesi gereken bir sorun. Eğitimciler, eğitim sistemi ve ailelere yönelik eş zamanlı ve kapsamlı faaliyetler yürütürken diğer yandan medya ve akademi desteğiyle yapılan çalışmaların da yapılması ve paylaşılması çok önemli.

Kız ve erkek öğrencilere karşı ne yapılması gerektiğini düşünüyoruz. Birincisi, en önemlisi, başarının cinsiyete değil, ilgiye ve yeteneğe bağlı olduğunu defalarca ve bıkmadan anlatmamız ve kız çocuklarını cesaretlendirmemiz gerekiyor. Biz her sene kızları İstanbul'da buluşturduğumuzda bir mühendis getiriyoruz. Bu sene Amerika'da San Francisco'da yaşayan çok başarılı bir Türk mühendis kadını getirdik. Karşılarında gördükleri zaman cesaretleniyorlar, öz güvenleri artıyor ve yapabileceklerine inanıyorlar.

Lise programı yaklaşımımıza da öğrencilere dönük içerik ve iletişimimize bu dili hâkim kılmış durumdayız. Kız öğrencilerin en çok hangi yaşta algıya kapıldıklarına dönük de birtakım tespitler yapmamız lazım ama bizim gördüğümüz ve beş yıllık deneyimde hissettiğimiz, bu algının çok erken yaşlarda hatta aile içindeki rollerin gözlemlenerek başladığını gösteriyor. Ortaöğretim branşlarının seçiminden önceki dönemde bu farkındalıkların yaratılmış olması sonuç almayı destekliyor yani bizim “Evin Küçük Mühendisleri” kitabında hedeflediğimiz anaokulu çağı belki bu işler için en önemli çağ.

Eğitimcilerin ve eğitim sisteminin rolüne gelince, eğitimcilerde bu konuda bilinç yükseltmemiz gerekiyor. Eğitim müfredat dilini toplumsal cinsiyete duyarlı olacak şekilde dönüştürmemiz gerekiyor ama daha ilginç bir şey söyleyeceğim: Okullarda yürütülecek sistem çalışmalarında kadın öğretmenlerin daha aktif rol almasının aslında kızları daha cesaretlendireceğini düşünüyoruz. “Eğitimcinin Eğitimi” modülünde bunu gördük çünkü aslında öğretmenlerde de ön yargı var yani sadece sizde, bizde, ailelerde değil, öğretmenlerde de var ve ana sınıflarından başlayarak eğitim içeriğini gözden geçirmemiz, sistem gelişimine ilişkin müfredat ve materyalleri de gözden geçirmemiz lazım. Başarılı kadın rol modellerinin hikâyelerini her yaş düzeyindeki öğrencilere müfredat aracılığıyla verebiliriz, bunu da buluşturmamız gerekiyor. Okullardaki rehberlik faaliyetlerinin kız çocuklarının sistem alanına ilgisini oluşturacak farkındalıkta yürütülmesinin de şart olduğunu gördük.

Lise programında, kritik rolleri dikkate alarak rehber öğretmenlerin farkındalığını arttıracak ayrı bir eğitim içeriğinin de yönlendirmesini sağladık. Mesela şöyle bir öneride bulunmak istiyoruz: 11 Şubat Bilimde Kadınlar ve Kız Çocukları Uluslararası Günü gibi sistem alanında özel günlerin ulusal düzeyde tüm okullarda kutlanabilmesi. Böyle günler önem kazandığı zaman dönüştürücü etki yaratacak faaliyetleri aslında kurguyla dikkat çekebiliyor. Mesela Amerika'da şubat ayının son haftası National Engineers Week'te rol model kadınlar okullarda ulusal faaliyetlere giriyor.

Aile konusu... Bir öğrencinin mesleki gelişimine yön vermesinde geleneksel olarak ailenin rolü büyük. Aileler genel olarak STEM mesleklerinde kızların zorluk çekeceğine inanıyor ve bizim TMK tecrübemiz diyor ki: “İlgiye ve yeteneğe göre değil de geleneksel bakışla seçilmek durumunda kalan mesleklerde insanlar başarılı olmuyor. Çünkü tatmin olmadıkları zaman ve mutlu olmadıkları zaman aslında kızlar başarılı olmuyor ve eğer sevdikleri meslekleri yapmaya yönlendirilirse başarılarının artırılacağını düşündük. Buna yönelik önerimiz de Millî Eğitim Bakanlığıyla beraber velilere yönelik sistem farkındalığı oluşturacak organizasyonlar düzenlenmesi.

Medya konusunda... Evet, bu konuda çok dertliyiz: Başarılı bilim kadınları ve güncel rol modellerinin oluşturulması, çocuk programlarında ve diğer programlarda kullanılan dilin cinsiyet açısından gözden geçirilmesi, en çok izlenen dizi ve programlardaki rol modellerin meslek seçimi açısından dengeli seçilmesi yani kadınların bu dizilerde biraz daha farklı karakterler olması; bunun çok etkili olacağını düşünüyorum, bir yandan da kamu spotlarında kullanabileceğinizi düşünüyoruz.

Akademiye yönelik öneriler... Yine STEM alanında kadınların başarılarını öne çıkaracak bilindik çalışmalar yapılması, mentorluk mekanizmasının oluşturulması gibi konularımız var.

Son olarak, yeni bir öneride bulunmak istiyoruz son üç dakikamızda. Acaba istihdamı kolaylaştıracak dijital bir platform kurabilir miyiz? Çünkü bizim TMK Projemizde Anadolu'nun birçok şehrinden genç mühendislerimiz var, bunların büyükşehirlerle gelip iş bulmaları çok zor oluyor. Çünkü iyi üniversitelerin ya da o üniversitelerle yarışmaları... "Anadolu'da memleketlerinde mezun oldukları yerdeki özel sektör ya da kamuyla bire bir buluşabilecekleri, bir işverenle buluşabilecekleri bir platform yapabilir miyiz, bir uygulama yapabilir miyiz?" gibi bir fikrimiz oluştu. Bu vesileyle birçok kadın mühendis, Türkiye'nin birçok şehrinde çalışırken hem kendileri güçlenecek hem kendi illerine doğru modeller oluşturabilecekler. Bu platforma özel sektörler, sektör şirketleri üye olabilir, gönüllü kadın mühendis taahhüdünde bulunabilir. Dolayısıyla, burada tabii, yine kamumuzun ilgili birimlerinin desteğe ihtiyacı olacak.

Tabii, sizin, yine komisyonunuzun bilgisi dâhilinde olan ve üzerinde zaten çok konuşulan eşit işe eşit ücret... Hâlâ görüyoruz kadınlar aynı işler için daha az ücret alıyorlar, bu, mühendislik alanında yüzde 30 kadar bir farka çıkabiliyor.

Özel sektörde kadın yönetici sayısının artması... Biz şimdi Kosova'da iş yapıyoruz, mesela yönetim kurulunda bir kadın kotası geldi, Almanya'da yönetim kurulunda yüzde 30 kadın kotası var. Dolayısıyla bunlar da tüm sektörleri ilgilendiren önerilerimiz.

Son olarak, Komisyon Başkanımız, üyelerimiz; bize bu şansı verdiğiniz ve tecrübemizi paylaştığınız için çok teşekkür ederiz. Bizim fikrimiz bütüncül bir modelin ortaya çıkmasıdır; bu konuda çalışan tüm kurumların, kuruluşların, özel sektörün, üniversitelerin, STK'lerin bir araya gelip bütüncül bir çözüm bulmasıdır.

Bizi dinlediğiniz için çok teşekkür ederiz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Biz de çok teşekkür ediyoruz.

Öncelikle, Dursunoğlu'na soru sormak isteyen vekilimiz var mı? Onlar uçağa yetişecekler.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ediyoruz.

KOSGEB TEKNOLOJİ, YENİLİK VE YERLİLEŞTİRME DAİRESİ BAŞKANI AHMET DURSUNOĞLU – Ben teşekkür ediyorum.

Ben müsaadenizi istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Tamam, teşekkür ederim.

O zaman Sayın Kışlalı'ya soru sormak isteyen var mı?

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani, güzel bir program izliyorlar. Ben teşekkür ediyorum anlatımınızdan dolayı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Bugün vekilimizin bu toplantıya ilk iştiraki, hoş geldiniz, hayırlı olsun.

Buyurun.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Evet, ilk günüm. Teşekkür ediyorum.

Alt komisyon toplantısı –tabii, Komisyonumuz ne kadar bir süredir devam ediyor bilmiyorum ama- zevklidir. Ben daha önceki vekilliğim sırasında da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda -Canan Hanım da bilir- olmuştum. Tabii ki hemcinslerimiz için ne yapabilirsek... Çok önemli bir konu, ben de fen grubundan gelen birisi olarak, bitki genetiği çalıştım, bir mühendis olarak çok da takdir ettim sizi. Limak, tabii ki Türkiye'nin önemli firmalarından biri, böyle sosyal projelere sizin vasitanızla girmiş olması da takdire şayandır.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Kadın eli değmiş gibi Sayın Vekilim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Kadın eli değmiş diye düşünüyorum.

Tabii ki, kadınların rol model olmasını önemsiyorum. Çünkü ben senelerce kadın dernek başkanlığı da yaptım, şunu bilirim ki: Kadınların rol model olması çok önemli. Özellikle de mimarlık, mühendislik alanlarında ve yine diğer fen bölümlerinde kadınların rol modeller vasıtasıyla alana inmelerini çok önemli buluyorum. Yani, yaptığınız şey tabii ki sınırlı, belli bir şey üzerinde, onu zaten ifade ediyorsunuz. En azından hem üniversitelerin hem Milli Eğitim Bakanlığının hem öğretmenlerin eğitilmesi; bu sadece bir vakfın yapabileceği bir şey değil, bunun gerçekten topyekûn yapılması gereken bir çalışma olduğuna inanıyorum.

Ben verdiğiniz bilgilerden dolayı teşekkür ediyorum.

Aranıza da hoş geldim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK - Evet, hoş geldiniz.

Sayın Ravza Kavakcı Kan buyurun.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Ben de teşekkür ederim. Ben de misafirim, komisyon üyesi değilim ama bugün özellikle sizleri dinlemek için geldim, erkenden de geldim ve salondaki hazırlıkları da görmüş oldum.

Ebru Hanım, Limak Holdingin çalışmalarını yakından takip ediyorum; sosyal sorumluluk hususunda yaptığınız sanata katkılarınız -bir sanatsever olarak- çok kıymetli, ülkemiz için çok kıymetli. Ben “Türkiye’nin Mühendis Kızları”nı Bakanlığın bir programında ilk duyduğumda çok hoşuma gitmişti, çok heyecanlanmıştım; genç kızlarımızın heyecanlarına ve sahnedeki enerjisine şahit olunca gerçekten mutlu olmuşum. Biraz da sizi dinlerken -şimdi yüzyıl evvel gibi geliyor- üniversite yıllarına döndüm. Benim aslında lisansım bilgisayar mühendisliği ama sonradan doktorayı sosyal bilimler, siyaset biliminde yaptım. Sizin bahsettiğiniz o pratik düşünme tarzı ve pratik bir şekilde çözüm bulmaya çalışma, her zaman o mühendislik formasyonu benim için çok kıymetli oldu, onu sosyal bilimlerle birleştirmek de ayrıca çok kıymetli oldu. Onun için biraz da böyle sizin sayenizde geçmişe gitmiş olduk. Ben şunu söylemek istiyorum: Yapılan çalışmalar hem kızlarımızın hem kadınların önünü açmak açısından, ülkemizin geleceği için çok kıymetli.

Benim sorum yok, zaten her şeyi çok güzel yapıyorsunuz ama sizlere bizler de farklı şekilde, ne tür destek olabilirsek -o noktada da hem kendi vazifemizi yapmanın ötesinde hem bir mühendis olarak hem de kadın milletvekilleri olarak bunun için de hazır olduğumuzu -eminim diğer milletvekillerimiz de katılacaktır- ifade etmek istiyorum.

Başarılar diliyorum, siz hem şirketinizdeki pozisyonunuz itibarıyla hem bir mühendis olarak hem de genç kızlarımızın önünü açan bir hanımefendi olarak bizim için kıymetlisiniz.

Teşekkür ediyorum. Sağ olun.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KIŞLALI – Çok teşekkür ederim, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın KEFEK Başkanımız Canan Kalsın, buyurun.

CANAN KALSIN (İstanbul) – Tekrar hoş geldiniz, güzel sunumunuz için teşekkür ediyoruz.

STEM alt komisyonunu kurarken en başta, şu anda, üniversiteyi bitiren gençlerin neredeyse yüzde 60’ının mevcut olmayan mesleklerde çalışacağını öngörerek başladık çünkü Türkiye’nin bu aşamayı hem ulusal bir belgeyle tamamlaması hem de farkı tamamlaması için çalışmaları yapması gerekliliği ortada. Bununla alakalı yaptığımız çalışmalarda şöyle bir şey çıktı önümüze: Bazı yerlerde çok

hazırlıklıyız, çalışmalarda yerinde gördüğümüz Gaziantep ve Urfa'daki çalışmalar muhteşemdi mesela, orada çocuklar kod yazıyorlardı. Özellikle Urfa'da çalıştığımız NASA'yla ortak bir açık programda karşılıklı kod yazan bir projeyi gerçekleştiren 9 yaşından 19 yaşına kadar üniversitenin içinde gençler vardı. Dolayısıyla, bizim bu alanlarda gençlerimiz ve insan kaynağımız çok iyi, yeter ki doğru yol işaretlerini, doğru yatırımlar yapılması konusunu... 11'inci Kalkınma Planı'nda Cumhurbaşkanlığı Ofisiyle birlikte bir kalkınma planı hazırladık. Onunla alakalı 600.6'la ilgili farklı iş alanlarının gösterilmesi, ihtiyaçların göz önünde bulundurularak yapılması; 600.7 farkındalık artırıcı ve teşvik edici yöntemler uygulanacağı, 600.10'da da iş gücü piyasalarının değişen ihtiyaçları çerçevesinde yeni gelişen meslek alanları göz önünde bulundurularak kız çocuklarının fen, teknoloji, mühendislik, matematik alanlarındaki mesleklere yönlendirmesi için çalışmalar yürütülecektir. Ve diğer tarafta da yine internet portalları üzerinden internet ortamında kızların da işini yapamayan kadınların da meslek sahibi kadınların da iş gücüne katılımı. En baştaki bu On Birinci Kalkınma Planı'ndaki yola çıkışımız da, yerelden kadının kalkınmasını sağlamak. Kadınların o bölgede neye ihtiyacı varsa bunların yapılması. Gayet güzel bir yol yürümüşsünüz, bize çok örnekli bir yol haritası da çizdiniz hem mentorluk hem koçluk noktasında. Ve hakikaten "give back" dediğimiz "aldığımız kadar verme"nin de önemini çizmişsiniz ve çocukların dört saat sosyal politikalarla alakalı alanlarda çalışmasının çok doğru bir örneklemesini yapmışsınız.

Diğer sorum da şu: Neden kızlar, neden mühendisler? Ve bu alanda altmış küsur genci de, genç kıızı da bir noktada mühendislik alanlarda işbaşı yaptırılmışsınız. Nasıl bir çıktı buldunuz? Kızlar bu alanlarda nasıl bir farkındalık, farklılık oluşturdular, açıkçası merak ediyorum.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALİ – Çok teşekkür ederim soru için.

Şöyle tabii ben, mühendis bir ailenin çocuğu olarak ve şirkette ilk işe başladığımda gördüm ki bize çok fazla CV geliyor, yani iş arayanlar ama biz kimleri işe alabiliyoruz daha çok... Çünkü çalıştığımız tüm sektörler mühendislikle ilişkili sektörler. Ve tabii, sonuçta bizim şirkette bile ben çalışmaya başladığımda çok çok az mühendis çalışıyordu ve görüyorum ki aslında bir çeşitlilik ortamı yarattığınız zaman şirketler ancak başarıya ulaşabiliyor yani sadece kadınlar, sadece erkekler değil, kadınlar ve erkekler beraber çalıştığında bir takım olarak çalıştığında başarıya ulaşılabilir. Baktık, tabii rakamlar çok düşük, kadınlar için de biz bir şey yapmak istiyoruz. Ben kimleri en fazla işe alabiliyorum ya da kardeş şirketlerimiz, beraber çalıştığımız ortak şirketlerimiz, çözüm ortaklarımızın hepsi yine mühendislik alanlarında. Çünkü birine burs verdiğiniz zaman ya da iş hayatına hazırladığınız zaman, bir iş veremediğiniz zaman ya da bir istihdam sağlayamadığınız zaman çok büyük bir hayal kırıklığı oluyor. Yani bizim en nihai amacımız bu arkadaşlarımızı iyi yerlerde işe yerleştirdikten sonra onları sadece proje müdürü değil yönetim kurulu üyesi, bir CEO, bir işin başına getirip bir lider yapmak ve örnek hâle getirmek. Yoksa çok mavi yakalı kadın çalışanımız da var ama aslında bizim istediğimiz ve hedeflediğimiz daha çok rol modeller yapmak. Dolayısıyla tabii biraz daha butik bir proje yani en önemli şey sosyal projelerde bir "impact" bir etki yaratabilmek, etki yaratıcılığı. Dolayısıyla dedik ki, "Biz, nerede fark yaratabiliriz?" Mühendislikte. Kime fark yaratabiliriz? Kadın mühendislere. Onlarda da belirleyelim çünkü kimleri işe alabiliyoruz; endüstri, bilgisayar. Mesela bilgisayar mühendisi o kadar az var ki bilgisayar mühendisi kadın, mentor bulmakta bile her tarafa haber saldık. Şuna inandık: Herkes kendi fark yaratabileceği yerde çalışırsa aslında o zaman gerçekten iş konularına çözüm bulabiliriz yani benim sosyal bir alanda bir şey yapmam daha zor olabilir ama bir sürü o alanlarda çalışan şirketler de var.

Nasıl farklılıklar? Şimdi, bize gelen kızlar, genelde hepsinin bursa ihtiyacı olan yani maddi açıdan sıkıntılı yerlerden gelen ve sıkıntılı aile yapılarından gelen kızlar yani annesini kaybetmiş, babası yok, maddi imkânsızlık içinde. Yani hep böyle sıkıntı içinde çünkü biz sonuçta 600 lira burs veriyoruz ve

o onun için büyük bir şey ifade ediyor. Ama her biri istediğini yapmak istemiş. Yani mesela “Doktor ol.” demişler iki sene doktorluk okumuş, değiştirmiş mühendisliğe geçmiş. “Öğretmen ol.” demişler “Hayır, mühendis olacağım.” demiş. Babası, “Maden mühendisi oldun, DSİ’de çalış.” demiş “Hayır, özel sektörde çalışacağım.” demiş. Böyle çok büyük bir tutkuyla ve daha imkânsız yerlerden geldikleri için aslında hayata ciddi olarak tutunmaya alışmışlar. Fakat ne eksikleri var? Başarabileceklerini düşünmüyorlar. O zaman da biz her sene İstanbul’da bir buluşma düzenliyoruz. İki şey hedefliyorum: Bir, özgüven. Yani rol modeller sayesinde bir özgüven artışı sağlamak yani “Ben de yapabilirim.” demek. Mesela siz milletvekilisiniz yani müthiş bir iş yapıyorsunuz ama insanlar sizi gördüğü zaman, dokunduğu zaman anlıyor, bir mühendisi karşısında gördüğü zaman anlıyor.

İkincisi de, kız kardeşlik. Şimdi, ben çok erkek domine bir işte çalışıyorum hani burası da Meclisimiz de öyle. Erkekler erkekleri müthiş destekliyor iş hayatında yani bunu ben her an her saniye görüyorum, elinden tutuyor ve yukarı doğru çekiyor ama kızlar ve kadınlarda bunu daha az görüyorum. Onun için bizim verdiğimiz her mesajda ve o buluşmalarda şu var: “Hepiniz birbirinizin kız kardeşisiniz, birbirinize yardım edeceksiniz, bu dünyada beraber var olacaksınız.” Eğer bunu toplu olarak sağlarsak o zaman rakamlarımız artar. Şimdi tabii, biz ufak ufak adımlarla gidiyoruz ama bugün baktığımızda bizim Kuveyt Havalimanı Projesi’nde 67 kadın mühendis çalışıyor, bence az değil. Yusufeli Barajı’nda 120 mühendisin 12’si, yüzde 10’u kadın. Dolayısıyla, aslında yavaş yavaş fark yaratıyoruz. Mesela Türkiye’de şu ana kadar köprü yapmış bir şirket yok, biz de Korelilerden öğreniyoruz. Ama ne yaptık? Bütün alt kademelere mühendis yerleştirdik ama bunların yarısına kadın yerleştirdik, onlar da aşağıdan büyüsünler ve öğrensinler diye. Benim gördüğüm adetler arttıkça ve sayı arttıkça öz güven de artıyor çünkü o zaman bir takım olunmaya başlanıyor. Ben her sene önüme gelen kızları, hepsini İstanbul’da topluyorum, iki gün beraber vakit geçiriyorum; öz güvenlerinin daha yüksek olduğunu, kızlar arasında dayanışmanın daha yüksek olduğunu, daha meraklı, daha farklı yaklaşıtlarını görüyorum. Bizim şirket açısından durum şöyle: Eskiden şantiyelere kesinlikle kadın kabul etmiyorlardı, sonra işte yavaş yavaş, bastıra bastıra bunların sayısını yüzde 10’a kadar artırdık, şimdi istiyorlar çünkü yapılan iş mesela iş sağlığı, iş güvenliği, müthiş detaylı, müthiş titiz bir iş; muhakkak kadınların olmasını istiyorlar. Mesela kesin hesap da müthiş detaylı, müthiş uğraşacağımız bir iş; onu da istiyorlar. Yani bir sürü işte aslında çok daha farklı bir bakış açısı getiriliyor, bir. İki, eş zamanda çok fazla işi aynı anda yapma. Mesela erkekler genelde tek iş yapıyor, şimdi çok sayıda aynı işi yapma... Sadakat... Yani sonuçta şirketler olarak biz insanlara yatırım yapıyoruz ve sadakat kadınlarda daha fazla. Dolayısıyla, bir çeşitlilik sağlamaya çalışıyoruz. Ve diyorum ki ben: Eşit sayıları sağlanana kadar bu işe devam edeceğiz inşallah.

Çok teşekkür ederim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani bu işle uğraştığınız için söylüyorum, sadece Türkiye ortalamasının altında kalmışsınız. Siz kaç dediniz, şu anda hatırlıyorum ama TÜİK verilerine göre yüzde 18,6.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KIŞLALI – 17,6’dır yani öyle bir şey, çok çok az.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yükselmesinde fayda var.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KIŞLALI – Doğru, doğru, evet. Aslında işte o rakamlar da çok ilginç; bazıları daha az diyor, bazıları daha çok diyor. Ben daha yüksek rakamı koydum ki kendimize de...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Tabii TÜİK verileri ne kadar doğruysa?

CANAN KALSIN (İstanbul) – Hedef olsun diye değil mi?

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KIŞLALI – Kendimize de hedef olsun diye daha yüksek rakamı koydum. Aynen.

CANAN KALSIN (İstanbul) – Çok güzel, çok teşekkür ederim.

Bizim bir de yapmak istediğimiz, orada sizin UNDP'yle yapmış olduğunuz bir “gender code” çalışması vardı. Şimdi, biz de böyle bir çalışma yapalım diye buraya koymuştuk, On Birinci Kalkınma Planı'na. Şimdi, daha çok kadını istihdam eden şirketlere teşvik edici metotlar geliştirilmesi: Nedir? İşte daha ucuz kredi kullanabilmesi. Yönetim kurullarında belli sayıda kadın olduğu zaman... Çünkü teşvik mekanizmalarını biz açamadığımız zaman sıkıntı oluyor. UNDP, Dünya Bankası... Bu noktada girişimlerimiz var ama inşallah On Birinci Kalkınma Planı içerisindeki alt komisyonları da kurduğumuzda bunu daha ileriye taşıyacağız.

Çalışmalarınızdan dolayı çok tebrik ediyorum. Teşekkür ediyorum, sağ olasınız.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALI – Ben teşekkür ederim davetiniz için.

Çok teşekkürler, sağ olasınız.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Arzu Erdem, buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, sunumu yapan Ebru Hanım'a çok teşekkür ediyorum, başarılarının devamını diliyorum.

Hakikaten çok etkilendiğimiz ve bize de yol gösteren, özellikle şu iş bulmaya yönelik tüm ülkeye ulaşabilecek olan dijital platform oluşturulabilir mi? En sonunda söylediğiniz çözüm önerilerinden bir tanesi olan o öneri benim için de çok kıymetli oldu. Benim merak ettiğim, özellikle son günlerde de yaptığımız çalışmalarda önümüze çıkan beyin göçü hususuna sizin değerlendirmeniz nasıl olacak? Yani siz yakalayabildiğiniz kadar, hakikaten kazandırabildiğiniz kadar kızımızı bu mesleklere kazandırılırsunuz, kazandırdıktan sonra da kendi bünyenizde istihdam etme imkânınız var ama örnek veriyorum, mühendislik alanında eğitim görmüş, eğitim gördükten sonra iş bulamadığı için farklı saiklerle yurt dışına, örnek veriyorum yüksek lisansa gidiyor veya farklı şekilde gidiyor; pırl pırl beyinler oraya gittiğinde orada kalmayı tercih ediyor burada iş imkânı sunulmadığı için. Bununla ilgili ekstra bir öneriniz olacak mıdır ya da var mı öyle bir çalışmanız? Hani, mesela eğitim görmüş, burs almış olanların tamamı sizde kalmaya devam ediyor mu, bir ölçümleme yapıyor musunuz yoksa yurt dışına gidip orada kalanlar da var mı? Bunu merak ediyorum.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALI – Şu ana kadar bizden mezun olanların tamamı Türkiye’de ve Türk şirketlerinde iş buldu ama mesela biz Kuveyt Havalimanı’na gönderdik; Kuveyt’te çalışıyor ama bir Türk şirketinde çalışıyor, o başka.

Şöyle, mesela Millî Eğitim Bakanlığının Harvard’la yaptığı projede Harvard Üniversitesinde bu konuda “pro bono” çalışan hocaların tamamı Türk, Türkiye gidişliydi. Yani, mesela gitmişler Harvard’da çok iyi yerlere gelmişler, şimdi geri gelmişler Türkiye’ye yardım yapıyorlar. Mesela biz bir kızımızı San Francisco’ya yolladık, bir staja; orada bizim arkadaşlarımızın kurduğu bir şirkette gidip staj yaptı, onlar bu imkânı sağladı.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Bunun takibini yapıyorsunuz değil mi? Yani tekrar gelişini falan, tamamı yapılıyor.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALI – Tabii tabii. Bana şunu soruyorlar: Bu proje kaç yıllık? Ben eleştirmek istemiyorum ama bazı noktalarda Türkiye’de de sosyal sorumluluk projeleri hemen yapılıyor, PR’a çok büyük paralar harcanyor. İki senede bitiyorsa üçüncü bir sene başka bir sosyal sorumluluk projesi çıkıyor, sürdürülebilir olmuyor. Bizim beş sene oldu. Bana soruyorlar: “Bu proje kaç sene?” Ben de diyorum ki bu kızların hepsi mezun olacak ve geri dönecek ve hepsi geri dönüp bu kızlara mentorluk yapacak ve

proje o zaman sonsuza kadar sürecek ve biz bunu yapıyoruz. Şimdi, 1'inci sınıf öğrencilerimize TMK mezunları geri dönüp mentorluk yapıyor. Bizim bütün buluşmalarımıza bu kızlar geliyor. Ben hangi şantiyeye gidersem -görüyorsunuzdur- hepsi gelir, biz bir sohbet ederiz, yani neler oluyor, ne bitiyor, iş hayatında durum nedir. Hepsi birbirine destek olur. Yani şöyle, aslında yurt dışına gittiğiniz zaman MD Anderson, tıp, hastane... Her ülkeden insanlar oluyor, yani gitmiş, orada çalışmış. Bizim de başka ülkelerde, başka bilim adamlarının, başka şirketlerde çalışan insanların olması aslında bizim gücümüzü artıran bir şey. Çünkü onlar da geriye dönüp Türkiye için gerçekten bir şeyler yapmaya çalışıyorlar.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Önemli olan, işte o geri dönüş meselesi. Yani, orada...

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALI – Evet, bizim geri dönüşü sağlamamız lazım.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Başkanımın geçen sefer dediği o, künyeleri meselesi vardı ya, giden kişinin künyesi olacak ki dönüşünde sağlayabilelim.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALI – Konsolosluklar bunları takip ediyor, yani aslında biliyorlar ama dediğiniz gibi bir aidiyet hissettirmek bizim yapabileceğimiz bir şey. Biz, kendi okul arkadaşlarımıza... İşte, ben mezun olduktan sonra bazı insanlar doğal olarak yurt dışında, üniversitede kaldı, başka işler buldu ama Türkiye'ye katma değer sağlayabilecekleri şeyler yapmaları önemli. Onu ben Harvard'da gördüm, Millî Eğitim Bakanlığı bunu çok güzel yapmış. Hepsi gelmiş, geri döndürüp işler yapmış. Yani dolayısıyla...

ARZU ERDEM (İstanbul) – Siz herhâlde verdiğiniz eğitimlerde o çocuklara ruhu da veriyorsunuz. Hani biraz önce de söylediğiniz gibi “Vatana, millete hayırlı...”

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALI – Evet, sosyal sorumluluk projesi... Evet, bizim bütün konuşmalarımızda... Ki bakın Menzer Pehlivan geldi, Jacobs Engineering'de çalışıyor San Francisco'da. Ben bu toplantıya gelir misin dedim. Ben de gazete haberi vasıtasıyla tanışmıştım, sonra tanıştık, arkadaş olduk. Hiç yani “San Francisco neresi, kim gelecek, gidecek?” demedi. Geldi, iki gün boyunca kızlarla kaldı, her biriyle tek tek ilgilendi ve döndü. Aslında bunu sağlamak önemli. Biz de bu kızlara hep bunu veriyoruz. Yani ne yaparsan yap... İyi bir mühendis olabilirsin, yetmez; iyi bir insan olacaksın. Öncelikli sorumluluğun vatana, millete ve yaşadığın topluma ve kız kardeşlerine. Sizi de davet edelim İstanbul buluşmalarına, her sene yapıyoruz, ana tamamız hep bu noktada geliyor.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Çok memnun olunuz.

Başarılarınızın devamını diliyorum, teşekkür ederim.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALI – Teşekkür ederim, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Kaynarca, söylemek istediğiniz bir şey var mı?

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Vallahi tek kelimeyle muhteşem. Söylenecek, tebrik ve teşekkür olabilir. Tebrik ediyorum, tabii Limak'ın yurt dışındaki başarılarına da; Afrika'da, Senegal'de havaalanı projenize de şahit olmuş biri olarak söylüyorum, Allah yolunuzu açık etsin. Bugünkü sunum için de teşekkür ediyorum.

Aslında, Başkanım kısmen işaret etti. Artık, kodlama ve yazılım bilmeyen okuma yazma bilmiyor gibi olacak önümüzdeki süreç ve çok hızlı da gidiyor. O yüzden, ben, sizin gibi firmaların sosyal projeye bakış açısının öneminin altını çizmek isterim. Bugünkü konuşmada en çok hoşuma giden de bunun

sürdürülebilirliği, yani, “İki yıl, beş yıl bitti.” değil. Başarıda ışık, sürdürülebilir olması ve bitenler tekrar gelip mentorlukla, koçlukla diğer yenisinin elinden tutacak, bu da birbirini ayakta tutacak bir proje. Türkiye'nin mühendis kızları başarılı olacak sizin Başkanlığımızda.

Ben çok teşekkür ve tebrik ediyorum, sağ olun.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALİ – Çok teşekkür ediyorum sözleriniz için.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Açıanal buyurun.

ZEMZEM GÜLENDER AÇANAL (Şanlıurfa) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle gecikmeden dolayı özür diliyorum. Bir başka komisyondaki görevimden dolayı geciktim ama gördüm ki kaybeden ben oldum, Ebru Hanımın konuşmalarını kaçırdım. Sonuna yetiştim, sonu bile beni çok etkiledi. Ebru Hanım şahsınızda Limak'ın yönetim kurulunu ve hepinizi çok tebrik ediyorum, kutluyorum.

Şimdiye kadar biz, Limak'ı ekonomiye katkılarıyla ve istihdama katkılarıyla tanıyorduk, ilk olarak sosyal projelerini duymuş olduk. Gerçekten kızlar üzerinden bu şekilde pozitif ayrımcılık yaptığınız için ben çok teşekkür ediyorum. Ayrıca, Şanlıurfa milletvekili olarak Şanlıurfa'da ve Gaziantep'te yürüttüğünüz projeler için özellikle teşekkür etmek istedim.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALİ – Çok teşekkür ederim, çok sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Ben, Sayın Ebru Özdemir'e ve Sayın Ahmet Dursunoğlu'na çok teşekkür etmek istiyorum sunumlarından dolayı.

LİMAK VAKFI VE LİMAK YATIRIM YÖNETİM KURULU BAŞKANI EBRU ÖZDEMİR KİŞLALİ – Çok teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Bir sonraki toplantıda devam etmek üzere bugünkü oturumu sonlandırıyorum.

Kapanma Saati: 16.25

